

ОНЛАЙН-ЗЛОЧИННИ ЗА УЧАСТЮ ДІТЕЙ ПІД ЧАС ВІЙНИ

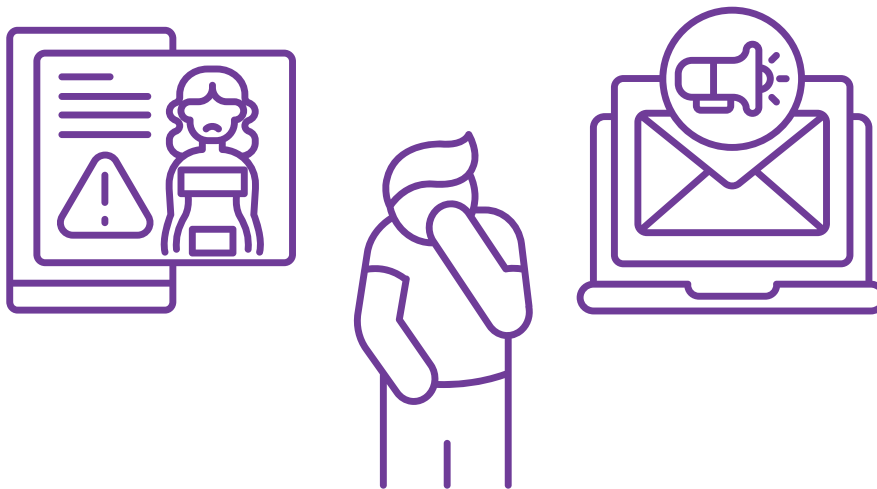
Під час війни багато родин залишилися без роботи та фінансових збережень. Часом така ситуація може наштовхнути дітей до пошуку можливостей заробити “легкі гроші” в мережі, наприклад, через створення інтимного контенту за фінансову винагороду, чи допомога злочинцям у наведенні авіаудару на інфраструктурні об’єкти в місті чи інші дії за гроші.

Ділимося з вами рекомендаціями, як поговорити з дітьми про такі небезпеки та як захистити дитину у разі виникнення таких ситуацій.

СТВОРЕННЯ ДІТЬМИ ІНТИМНИХ ФОТО

Згідно звіту IWF, британської організації, яка займається видаленням матеріалів з зображенням сексуального насильства над дітьми, 7 з 10 видалених у минулому році матеріалів були створені самими дітьми. Матеріали можуть бути створені під примусом злочинців, за винагороду, або як результат надмірної довіри дитини у стосунках.

Найчастіше страждають дівчата 11-13 років. Злочинці примушують їх створювати інтимні фото та відео, робити інтимні онлайн трансляції. В той же час в мережі з’являються матеріали з зображенням сексуального насильства над дітьми навіть 3-6 років та немовлят.

ЧОМУ ДІТИ ЦЕ РОБЛЯТЬ?

- ? у підлітковому віці** створення та поширення інтимних фото може розцінюватись як прояв довіри до людини, з якою дитина спілкується та має симпатію;
- ? шантаж від злочинця:** або дитина надсилає інтимне фото, або він/вона розповість секрети дитини, які дізнався у листуванні з нею;
- ? незнайомець може запропонувати гроші** або дорогий подарунок за отримання такого контенту від дитини.

НА ЩО НАГОЛОШУВАТИ ПІД ЧАС БЕСІДИ З ДІТЬМИ?

- ? справжні довірливі стосунки - це не про інтимні фото чи про особисті таємниці, а про спільні інтереси та цінності, про підтримку та взаєморозуміння.
- ? людина, яка справді дружить з іншою людиною чи має до неї романтичні почуття, не буде вимагати робити те, що іншій людині не хочеться.
- ? ми завжди можемо сказати іншій людині про те, що її прохання ми не будемо виконувати, бо маємо певний страх чи це не співпадає з нашими цінностями, і це нормально, через такі обмеження дійсно довірливі стосунки не мають закінчуватися.
- ? використовувати “тест білборда” у ситуаціях, коли ми не можемо одразу визначити правильну дію в мережі, - вчити дитину уявляти те, що вона хоче опублікувати чи надіслати, на білборді поруч зі школою чи домом. Якщо це викликає негативні емоції, то значить цей матеріал не підходить для надсилання чи публікації.

ПЕРЕДАЧА ТАЄМНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЗЛОЧИНЦЯМ (НАВЕДЕННЯ НА ОБ'ЄКТИ ДЛЯ АВІАУДАРІВ) АБО ІНШІ ЗЛОЧИННІ ДІЇ ЗА ГРОШІ

ЧОМУ ДІТИ ЦЕ РОБЛЯТЬ?

- ? “популярність” серед однолітків та відчуття “особливості”, коли дитину обрали для виконання ніби надважливого та таємного завдання;
- ? шантаж злочинцями: часом злочинці можуть погрожувати дитині завдати шкоду їй чи її близьким, якщо дитина не виконає певне завдання;
- ? віра в безкарність: злочинці можуть казати дитині, що їй нічого не загрожує, якщо вона зробить таке завдання, адже вона дитина.
- ? насправді, існує відповідальність за такі дії по ст. 113 Кримінального кодексу України.
- ? бажання заробити гроші, адже доволі часто злочинці пропонують кошти за виконання таких завдань.

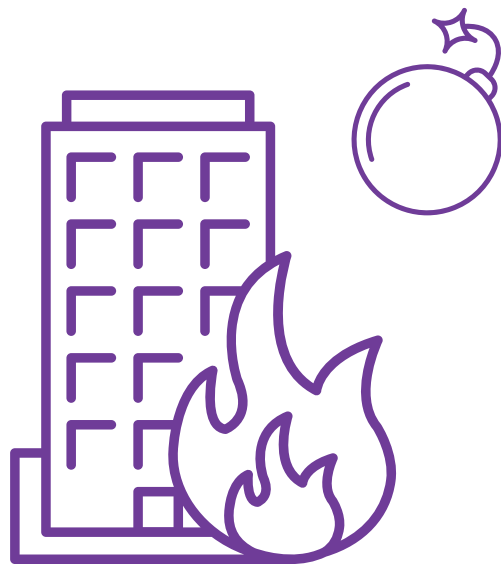
НА ЩО НАГОЛОШУВАТИ ПІД ЧАС БЕСІДИ З ДІТЬМИ?

? перед тим як щось поширити, написати людині в приватні повідомлення чи виконати завдання з мережі подумай, чи це ніяким чином не може нашкодити тобі чи твоїм рідним, як це може впливати на твоє майбутнє.

? якщо дитину додали у секретний чат чи пропонують зробити таємне завдання, особливо під час війни, це є небезпечним. Важливо про це повідомити дорослим, яким дитина довіряє.

? дорослі люди мають просити дорослих про допомогу, а не дітей.

? важливо дитині ділитись з дорослими про те, що трапляється з нею в мережі, особливо, коли це викликає неприємні передчуття чи дитина не може одразу визначити, як вчинити.

ЯК ЗАХИСТИТИ ДИТИНУ ВІД СХОЖИХ РИЗИКІВ?

Обговорювати з дітьми те, що пошук фінансів - це завдання дорослих людей. В той самий час завдання дітей - здобувати освіту.

Так, в нашій країні війна, яка вплинула на кожну людину, на фінансову спроможність родин. У масштабних кризових ситуаціях люди втрачають роботу. Але це не означає, що так буде завжди.

Нагадувати про обов'язкові правила поведінки в інтернеті:

- Не поширювати особисті дані (повне ім'я, номер мобільного телефону, адресу, паролі від своїх профілів) в інтернеті.
- Не переходити за посиланнями, що надіслані з невідомих джерел у приватне повідомлення, в месенджер або на пошту.
- Не спілкуватись з тими, кого не знаєш в реальному житті. Особливо, якщо користувач наполегливо проситься в "друзі".
- Звертатись до батьків чи вчителів, якщо хтось веде себе агресивно чи неприйнятно в мережі.

- Пам'ятати, що після поширення фото чи відео матеріалів втрачається контроль над ними.

- Закрити свої акаунти в соціальних мережах, щоб незнайомці не могли переглядати вміст сторінки та писати дитині. А в друзі додавати лише тих, кого дитина знає в житті.

В разі, якщо дитина помітила, що спілкується зі злочинцем, то важливо зробити скріншот такої переписки, заблокувати користувача, щоб він не зміг і надалі писати дитині, а також не відповідати на повідомлення від незнайомих користувачів. Важливо звернутись до правоохоронних органів, наприклад, написавши електронного звернення до кіберполіції: callcenter@cyberpolice.gov.ua

Для видалення контенту, який зображає насильство над дитиною, важливо скористатись порталом - <https://report.iwf.org.uk/ua>

Для того, щоб більш детально обговорити з дітьми тему онлайн-злочинів під час війни та розвинути нові навички безпечного інтернету пропонуємо нижче завдання в інтерактивній формі, які можете провести як під час освітнього процесу з учнями чи вдома з власними дітьми.

ВПРАВИ ДЛЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ:

ПРАВИЛА БЕЗПЕКИ В ІНТЕРНЕТІ

Ви можете провести вправу в онлайн режимі за таким планом: поясніть дітям, що зараз ви будете озвучувати твердження, яке вони мають уважно послухати і якщо вони вважають, що це правильно, то треба підняти руку перед камерою, а якщо вважають, що неправильно – завмерти і не рухатись. Дайте 10 секунд дітям на обдумування питання. Якщо вагаються на рахунок відповіді, то підкажіть і переходьте далі до наступного питання.

1 - В інтернеті можна дивитись дитячі мультики. (так)

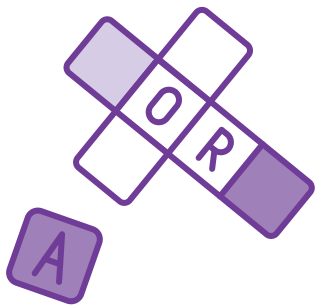
2 - Якщо з'являються нові невідомі чати в месенджерах, то можна на це не реагувати. (ні, важливо про це сказати батькам)

3 - Якщо з'являється реклама чи відео, яке лякає, то треба про це сказати мамі чи тату. (так)

4 - Я можу давати мобільний телефон (свій особистий чи батьків) будь-кому, хто про це попросить. (ні)

5 - Якщо на екрані гаджета з'являється якесь повідомлення, то я маю показати його батькам. (так)

Якщо вправу будете проводити в офлайн форматі, то для обговорення правил безпеки в інтернеті з дітьми молодшого шкільного віку використовуйте розмальовку. В той час, коли діти її розмальовують, ви можете ставити їм запитання, які описані вище. Розмальовка міститься в додатку.

КАЗКА ПРО ОНЛАЙН-БЕЗПЕКУ

1. Оберіть героя з мультфільму, казки чи фільму, який подобається дітям.
2. Придумайте разом сюжет.

Початок казки:

де проживає герой та з ким? (наприклад, в лісі/в печері/в будиночку з батьками/сестрою/дідусем чи сам)

чим він займається? (наприклад, допомагає батькам по господарству/вчиться в школі/катається кожного дня на велосипеді, тощо) що він любить, а що ні? (наприклад, прибирати дома/грати з друзями/дивитись фільми, тощо)

як часто проводить час в інтернеті і які додатки використовує? (наприклад, дивиться мультики на YouTube)

Основна частина казки:

– з чим він одного разу зустрівся в інтернеті, що його налякало? (наприклад, під час перегляду мультиків з'явилися незрозумілі зображення чи хтось попросив номер телефону дитини у грі)

– як герой спершу відреагував на це?

Завершення казки:

– яке рішення знайшов герой?

– до кого він звертається по допомогу?

– зазначте, що "герой знайшов вихід, тепер він у безпеці і знає, як поводитись у схожих ситуаціях!"

3. Запишіть казку на папері і запропонуйте кожній дитині намалювати ілюстрації до неї.

ВПРАВИ ДЛЯ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

ВПРАВА “МІЙ БЕЗПЕЧНИЙ ІНТЕРНЕТ”

Хід вправи:

Обговоріть з дітьми нижче наведені питання. Можна, щоб кожна дитина відповіла на питання (в чаті або голосом під час онлайн навчання), або поділити клас на 6 груп чи пар та дати окреме питання на розгляд:

Чим важливо для вас інтернет-спілкування?

Що дозволяє відчувати себе в безпеці, перебуваючи в мережі?

Як можна зрозуміти, що скоріше за все спілкуєшся з шахраєм, мета якого — отримати інтимні фото?

Що можна зробити, якщо хтось потрапив(ла) в ситуацію погроз в інтернеті щодо вимагання та розповсюдження інтимних фото?

Що я можу зробити, якщо дізнаюся, що хтось розповсюджує мої інтимні фото або фото моїх друзів чи однокласників?

Відповіді:

1. Учні дають свою відповідь.

2. Спілкуючись в соціальних мережах, підліток перебуває в так званій «ілюзії спальні». Перебуваючи фізично у безпеці, ми готові на більш ризиковані та відверті дії. Коли не дивишся своєму співрозмовнику очі-в-очі може бути легше розповісти чи сказати йому те, що б не наважився сказати наживо.

3. Про спілкування з шахраєм може свідчити:

прохання перейти у більш секретний формат спілкування: через додаток у телефоні замість соціальних мереж;

дуже швидкий розвиток відносин — приділяє неочікувано багато уваги; перехід до розмов про секс після нетривалого знайомства;

надсилання своїх інтимних фото чи прохання надіслати свої такі фото;

обурення відмовою надсилати свої такі фото. Якщо людина щира у своєму ставленні до іншої, то вона не буде змушувати робити те, чого людина не хоче;

прохання тримати спілкування в секреті;

людина пропонує онлайн дзвінок, але каже, що у неї зламана чи відсутня камера.

4. У випадку інтернет-погроз слід припинити листування, не надсилати фото чи гроші і тим більше не зустрічатися зі злочинцем у реальному житті, зробити скрін всього листування, звернутися до довіреного дорослого (рідних, вчителя, шкільного психолога або соціального педагога у школі) та звернутися разом у поліцію.

Якщо потрібна допомога, але важко розповісти дорослим, то звернутися на дитячу гарячу лінію 116 111.

5. Якщо дізналися, що ваші приватні зображення хтось поширює в інтернеті, потрібно негайно зробити скрін тих сторінок, де розміщені світлини. Потім потрібно звернутися до дорослого, якому ви довіряєте, це може бути старший брат/сестра, батьки, вчитель, психолог в закладі освіти або будь-яка інша доросла людина. Звернутися разом до служби підтримки відповідної соціальної мережі з проханням видалити ці матеріали, а також до правоохоронних органів.

Також можна звернутись на інтернет-портал повідомлень про матеріали, що зображують сексуальне насильство над дітьми: <https://stop-sexting.in.ua/send/>

ВПРАВА “ЯК ДІЮТЬ ЗЛОЧИНЦІ І ЯК ЗАХИСТИТИ СЕБЕ?”

Поділіть клас на дві групи: перша група - злочинці, які хочуть змусити дітей зробити заборонені фото інфраструктурних об'єктів під час війни, друга група - звичайні користувачі, якими вони є.

Завдання: перша група має спільно придумати та записати шляхи, якими вони можуть увійти в довіру до дітей-користувачів та змусити їх зробити такі фото. Друга група має спільно обдумати та записати варіанти, як себе захистити від таких ситуацій та як реагувати, якщо хтось їм напише з таким проханням чи примушенням.

В кожній групі обирається лідер, який занотовує ідеї та потім виступає з ними у спільному класі по завершенню вправи.

Дайте 10 хвилин на обдумування та занотовування ідей дітей, по завершенню часу попросіть лідера презентувати їхні роздуми. Нагадайте дітям правила безпеки в мережі з розділу “Як захистити дитину від схожих ризиків?”.

ВПРАВИ ДЛЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

ОБГОВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ОНЛАЙН

Обговоріть нижче наведені твердження з дітьми.

Як вони думають – це правда чи ні. Після озвучування ситуації дайте можливість висловитись всім, хто має бажання. Наголосіть, що кожна думка є цінною.

1 – Якщо я надсилаю світлини через закодовані канали в месенджерах або роблю онлайн трансляцію/ дзвінок в скайпі, то можу бути впевненим(ою), що ці матеріали неможливо записати та переслати ще комусь.

2 – Надсилати свої інтимні фото небезпечно лише тоді, якщо я не знаю людину в реальному житті. Якщо наші відносини тривають кілька місяців в реальному житті, то я можу без вагань надсилати коханій людині будь-які свої фото.

Відповіді:

1- Технології розвиваються дуже швидко, тому з'являються нові шляхи копіювання матеріалів. Важливо пам'ятати, що отримувач може записати навіть вашу онлайн трансляцію, а також показувати вам неправдиве відео, видаючи його за свій (випадковий) дзвінок у скайпі чи іншій мережі.

2- Обмін власними фото/відео/текстовими матеріалами інтимного характеру із застосуванням сучасних засобів зв'язку: мобільних телефонів, електронної пошти, соціальних мереж називається секстингом. Виготовлення та розповсюдження таких зображень неповнолітніми протизаконно. Крім того, є інші небезпеки: кохана людина може на вас образитися та викласти ці фото в соціальні мережі будь-якої миті; вашу сторінку можуть зламати та побачити ці фото; кохана людина може показати ваші світлини своєму другові або втратити свій телефон і ваші фото опиняться в Інтернеті.

ПЕРЕГЛЯД ТА ОБГОВОРЕННЯ ВІДЕО

Рекомендоване відео: "Online сексуальне насильство над дітьми в Інтернеті" (канал YouTube "Stop Sexting Ukraine"). Після перегляду пропонуємо обговорити матеріал з учнями за допомогою таких питань:

Які ваші враження, думки після перегляду?

Як вважаєте, чи відбуваються такі злочини в Україні?

Чому ці дівчина або хлопець повірили в щирість нових «друзів» та надіслали свої світлини?

Як гадаєте, чому саме тема кохання обрана злочинцями для грумінгу?

Як оцінюєте вчинок дівчини (хлопця): він усвідомлений чи зумовлений миттєвими почуттями, емоціями?

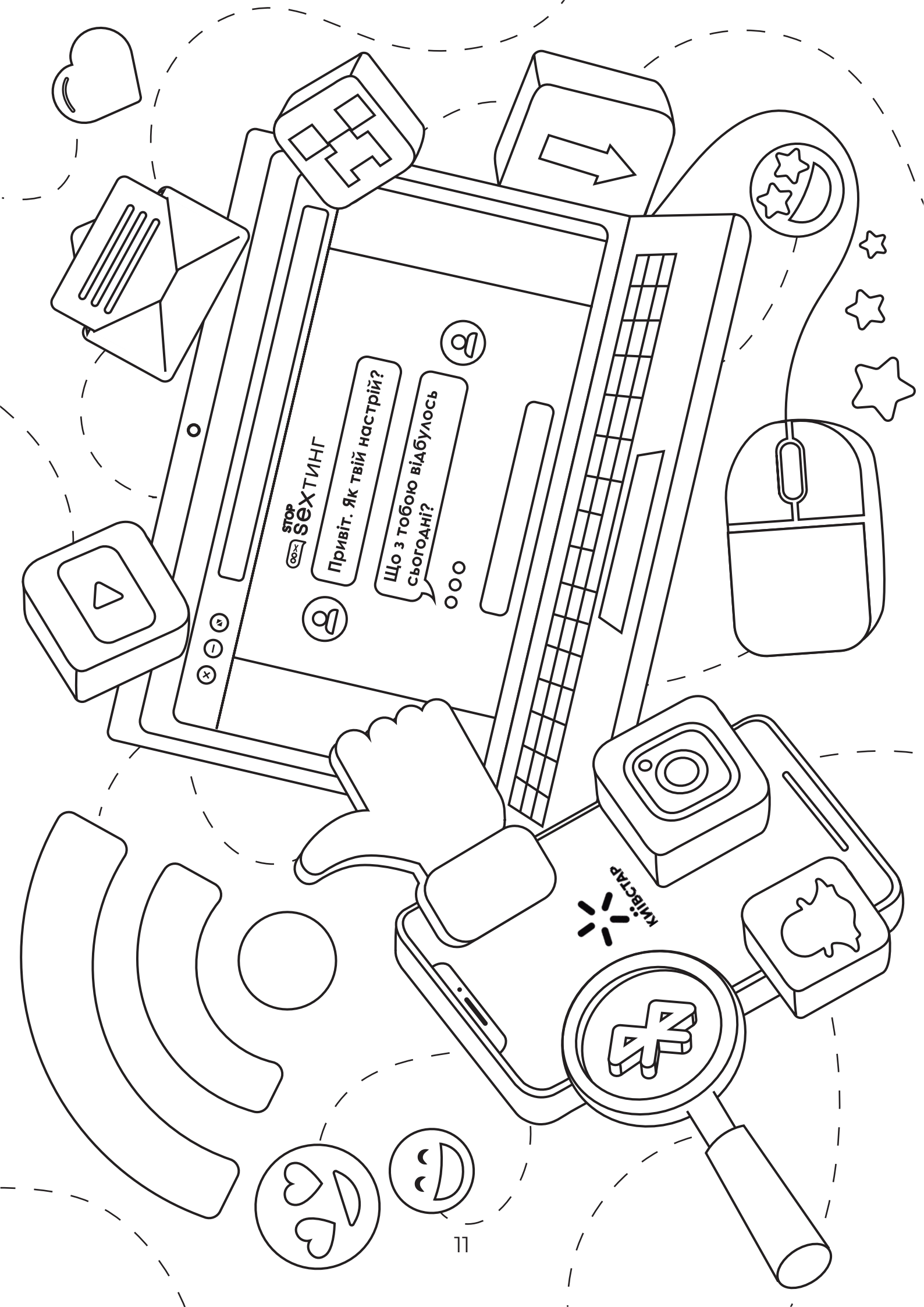
Що могли вони зробити, щоб не потрапити в таку ситуацію?

Що робити, якщо вже потрапив в таку ситуацію?

УТОЧНЕННЯ:

1. **Так, такі злочини стаються і в Україні.** Тому слід бути особливо обережною/обережним при спілкуванні з незнайомцями в інтернеті.
2. **Злочинець намагається краще пізнати особистість** та її слабкості. Лагідне спілкування притупляє пильність, створює ілюзію «рідної душі», близької людини, яка розуміє краще за всіх, тож їй можна довіряти повністю.
3. **Щоб не потрапити в такі ситуації слід мати “закритий” профіль**, не додавати в друзі та не спілкуватись в соціальних мережах з тими, кого не знаєш в житті. Також, використовуй правило білборду – уяви те, що ти хочеш опублікувати чи надіслати, на білборді поруч із твоєю школою. Якщо це викликає негативні емоції, то значить цей матеріал не підходить для надсилання чи публікації.
4. **Якщо така ситуація вже трапилась**, то слід звернутися за допомогою до:
  - батьків чи осіб, які їх замінюють, вчителів чи соціального педагога для знаходження спільного рішення ситуації,
  - служби підтримки сайту чи соц. мережі для видалення матеріалів, якщо вони були розміщені в мережі,
  - поліції для притягнення злочинця до відповідальності,
  - порталу з видалення зображень на сайті <https://stop-sexting.in.ua/send>

STOP
SEXТИНГ

Привіт. Як твій настрій?

Що з тобою відбулось
сьогодні?

₴

Клавіша

#stop_sexтинг - найбільший в Україні освітній проєкт щодо захисту дітей в інтернеті. Отримав премію Глобального договору ООН та загалом навчив більше ніж 500 000 дітей та батьків. В межах інформаційної компанії торкнувся мільйонів українських родин та створив першу тематичну консультаційну гарячу лінію.

Посилання на проєкт #stop_sexтинг

Сайт: <https://stop-sexting.in.ua/>

Instagram <https://www.instagram.com/stopsexting.ua>

Facebook <https://www.facebook.com/stopsextingua/>

Для дітей та підлітків:

TikTok <https://www.tiktok.com/@stopsexting.ua>